

67-72-80/1
19.06.2018

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Яковлєва Анатолія Івановича
на дисертаційну роботу Рябкової Ольги Василівни
«Моніторинг економічних показників результативності
машинобудівного підприємства»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими
програмами, планами, темами

В сучасних умовах розвитку соціально-економічних відносин, що характеризуються поглибленням глобалізаційних процесів та зростанням конкуренції на всіх економічних рівнях, забезпечення ефективної діяльності підприємства і створення сталих конкурентних переваг можливо за умов належного інформаційного забезпечення, яке дасть змогу забезпечити розвиток підприємства у стратегічній перспективі та його результативність у тактичній.

У науковій літературі значну увагу приділено проблемам оцінювання результативності, ефективності, питанням моніторингових систем підприємства, проте, недостатньо уваги приділено саме моніторингу економічних показників результативності машинобудівних підприємств та їх використання як практичного інструментарію управління підприємством.

З огляду на вищезазначене, необхідність формулювання нових та розвиток існуючих теоретичних положень та методичних підходів, а також концептуальних основ системи моніторингу економічних показників результативності машинобудівного підприємства, обумовлюють своєчасність і науково-практичне значення дисертаційної роботи Рябкової О.В.

Актуальність дослідження підтверджується тим, що дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка». Матеріали дисертації

використані при виконанні таких тем дослідження: «Економічний інструментарій управління розвитком підприємства» (номер державної реєстрації 0112U001222); «Організаційно-методичні засади аналізу ефективності функціонування підприємства» (номер державної реєстрації 0112U001219). У першій темі автором подано пропозиції щодо класифікації джерел релевантної інформації для забезпечення сформульована адаптивних до сучасних умов національної економіки теоретико-методичних положень розроблення аналітичного інструментарію моніторингу економічних показників результативності підприємства. Це передбачає формування системи аналітичних показників результативності підприємства в контексті процесного підходу з точки зору трійстої обмеженості «витрати-час-якість» (акт впровадження від 03.04.2018 р.). У межах другої теми автором обґрунтовані засадні положення формування концептуальної моделі моніторингу економічних показників результативності підприємства, які, на відміну від існуючих, дають змогу представити моніторинг економічних показників результативності як систему, відображаючи зміст і сутність складових елементів системи моніторингу – принципи, об'єкти, обмеження, засоби та функції.

Отже, виходячи із вищезазначеного, тема дисертаційного дослідження «Моніторинг економічних показників результативності машинобудівного підприємства» Рябкової Ольги Василівни є обґрунтованою, своєчасною, актуальною, а робота має теоретичну та практичну цінність.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення дисертаційної роботи, зроблені висновки та рекомендації визначаються високим ступенем обґрунтованості. Дисертація написана згідно плану, зміст розділів та підрозділів розкриває їхню суть. Поставлена у дисертаційній роботі мета – досягнута, а визначені завдання –

вирішені. Автором розкрито наукову новизну, окреслено теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Для вирішення поставлених завдань дисертаційної роботи використовувались такі загальнонаукові та специфічні методи економічного дослідження: метод логічного та наукового аналізу для визначення сутності моніторингу економічних показників результативності підприємства (Розділ 1, підр. 1.1); наукової абстракції для обґрунтування напрямів моніторингу економічних показників результативності підприємства (Розділ 1, підр. 1.2); комплексний підхід для формування концептуальної та інформаційної моделі моніторингу економічних показників результативності підприємства (Розділ 1, підр. 1.3, Розділ 2, підр. 2.1); експертно-аналітичний метод для побудови системи економічних показників результативності підприємства, формування інтегрального показника та визначення вагових коефіцієнтів його складових (Розділ 2, підр. 2.2, 2.3); основні положення менеджменту для дослідження питань організування моніторингу економічних показників результативності підприємства (Розділ 3, підр. 3.1); методи математичної статистики та прийоми ранжування для побудови моделей прогнозування результативності підприємства (Розділ 3, підр. 3.2); методи економіко-математичного моделювання для розроблення рекомендацій щодо регулювання результативності підприємства (Розділ 3, підр. 3.3).

Про високий рівень обґрунтованості та достовірності наукових досліджень, висновків, рекомендацій свідчить їх апробація на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також дослідження праць вітчизняних та зарубіжних науковців, фахівців тощо. Дисертаційна робота Рябкової О.В. за змістом, структурою та оформленням відповідає вимогам та є завершеним дослідженням.

Основні наукові результати дисертації

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у розробці теоретико-методичних положень та рекомендацій практичного характеру

щодо моніторингу економічних показників результативності машинобудівного підприємства. До найважливіших результатів дисертаційної роботи можна віднести:

- на основі проведених досліджень автором удосконалено концептуальну модель моніторингу економічних показників результативності підприємства, в якій, на відміну від існуючих, моніторинг представлено як систему таких складових як принципи, суб'єкти, об'єкт, мета, засоби та функції, які базуються на об'єктивних економічних законах (с. 92-84 дисертації, с. 6-8 автореферату). Результат підтверджено публікаціями №1, 5, 11, 13, 15 (див. автореферат);

- в дисертаційній роботі вперше науково обґрунтовано використовувати трійсту обмеженість «витрати-час-якість» як аналітичний інструментарій моніторингу економічних показників результативності підприємства, який передбачає формування системи цих показників в контексті процесного підходу (с. 54-62, 97-109 дисертаційної роботи, с. 6, 10 автореферату). Результат підтверджено публікаціями № 2, 3, 9, 14, 16, 18, 19 (див. автореферат);

- на основі проведених досліджень автором удосконалено інформаційну модель моніторингу економічних показників результативності машинобудівного підприємства, яка, на відміну від інших, відображає функціональний зміст та сформована на основі методології міжнародного стандарту моделювання IDEF0, що дає змогу проаналізувати процеси моніторингу з метою планування менеджерами організаційних змін (с. 87-97 дисертації, с. 7, 9 автореферату). Результат підтверджено публікаціями № 7, 17 (див. автореферат);

- автором запропоновано у складі організаційного механізму моніторингу економічних показників результативності підприємства виокремлювати такі його складові як регламент та організаційна структура, що дасть змогу забезпечити ефективне функціонування процесу моніторингу

(с. 134-146 дисертації, с.13 автореферату). Результат підтверджено публікаціями № 6, 20 (див. автореферат);

- для забезпечення покращення репрезентативності прогнозів в процесі прогнозування економічних показників результативності машинобудівних підприємств автором запропоновано застосовувати метод ранжування динамічних моделей методи (с. 146-157 дисертації, с. 13-15 автореферату). Результат підтверджено публікаціями № 8 (див. автореферат);

Аналіз наукових положень дає змогу зробити висновок, що у процесі дослідження автором отримано наукові результати, які визначають новизну дисертації. Кількість та кваліфікаційні ознаки елементів наукової новизни відповідають нормативним вимогам.

Значущість результатів дослідження для науки і практики

Наукова цінність дисертаційної роботи полягає у розроблених методичних положеннях та практичних рекомендаціях щодо моніторингу економічних показників результативності, що сприятиме підвищенню обґрунтованості прийняття управлінських рішень задля забезпечення сталого розвитку машинобудівного підприємства та покращення результативності його діяльності як в короткотерміновому, так і в довготерміновому періодах.

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів є їх застосування у практичній діяльності таких машинобудівних підприємств: ДП «Новатор» (довідка № 041/1638 від 19.04.2018 р.); ДП «Львівський державний авіаційно-ремонтний завод» (довідка №08/15/1018 від 06.04.2018 р.).

Теоретико-прикладні положення та результати дисертаційної роботи застосовуються в навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисципліни «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» (довідка № 62-72-236 від 18.04.2018 р.).

Зміст та завершеність дослідження

Структура дисертаційного дослідження логічна і завершена. Зміст відповідає темі та засвідчує завершеність дисертаційної роботи. Наукове дослідження автора відображає внесок в розвиток та покращення процесів формування та використання інформаційного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання, шляхом використання системи моніторингу економічних показників машинобудівного підприємства як практичного інструментарію управління результативністю.

Повнота викладу результатів дослідження у наукових фахових виданнях

За темою дисертаційного дослідження опубліковано 21 наукову працю (з них 19 одноосібні). Загальний обсяг публікацій становить 6,97 друк. арк., з яких особисто автору належить 6,57 друк. арк. У фахових виданнях України опубліковано 9 статей, із них 5 статей у наукових періодичних виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз, 12 тез доповідей науково-практичних конференцій. Опубліковані праці у повній мірі відображають основні положення, результати і наукову новизну дослідження.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Зміст автореферату повною мірою висвітлює основні положення дисертаційного дослідження. У ньому повністю розкрито зміст, результати, елементи наукової новизни, висновки та рекомендації дисертаційної роботи. Автореферат за оформленням та структурою відповідає стандартам Міністерства освіти і науки України. Дисертація оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, є завершеною науково-дослідною роботою, характеризується високим науково-теоретичним рівнем.

Дискусійні положення і зауваження

Позитивно оцінюючи рівень та результати дисертаційного дослідження загалом, варто вказати на певні недоліки і дискусійні положення, а саме:

1. Під час дослідження автором науково обґрунтовано методичний підхід до оцінювання економічних показників результативності машинобудівних підприємств, зокрема розроблено засади механізму визначення інтегрального показника на основі показників основних бізнес-процесів та бізнес-процесів розвитку, проте в дисертаційній роботі та в авторефераті відображена констатація обраних видів бізнес-процесів підприємства (с.62), що обґрунтовані на основі критичного аналізу літературних джерел з цього приводу. Головною перевагою процесного підходу є спрямованість на досягнення кінцевого результату, тому слід було б більш конкретно визначити вплив бізнес-процесів на результативність підприємства.

2. Теорія життєвих циклів підприємства дає змогу побачити динаміку розвитку підприємств. Кожному етапу розвитку підприємства відповідає низка певних характеристик, за допомогою яких можливо ідентифікувати той чи інший етап. Незважаючи на існуючі відмінності моделей життєвого циклу, зрозуміло, що характеристики підприємств змінюються на різних стадіях життєвого циклу, а це вимагає формування різних критеріїв оцінки результативності їх діяльності. Тому, в дисертаційній роботі, при доборі економічних показників результативності доцільно було б врахувати характеристики властиві для відповідного етапу життєвого циклу підприємства.

3. На с. 116 дисертаційної роботи автором наводиться перелік економічних показників стимуляторів та дестимуляторів результативності підприємства. Для кожного з них можна зазначити обернений показник, тому виглядає сумнівним поділ показників на стимулятори та дестимулятори.

4. На с.124 автор зазначає, що при розрахунку інтегрального показника результативності, для визначення ваги кожного критерію було обрано метод експертних оцінок. Зазначено, що до складу експертної комісії залучені фахівці машинобудівних підприємств та науковці, однак, не наведено

які конкретно суб'єкти господарювання приймали участь в опитуванні та співвідношення кількості науковців та фахівців підприємств.

5. На с. 170 автором зазначено, що на основі прогнозної інформації та причин змін показників проводиться обґрунтування заходів щодо забезпечення виконання цільових економічних показників результативності, але самі заходи не наводяться.

6. Запропонований автором аналітичний інструментарій моніторингу економічних показників результативності підприємства підтверджений відповідними розрахунками на прикладі машинобудівних підприємств (с. 113-172), але вибрані підприємства є різними за організаційно-правовою формою, до того ж продукція, яку вони випускають, є різною за приналежністю до технологічного укладу і сферою використання.

7. Автором запропоновано методичний підхід до оцінювання рівня ефективності роботи системи моніторингу економічних показників результативності (с. 163). Доцільно було б реалізувати запропоновану методичні розробки відповідними розрахунками на прикладі діючих машинобудівних підприємств.

Проте, вище наведені зауваження не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Рябкової Ольги Василівни «Моніторинг економічних показників результативності машинобудівного підприємства» є завершеним, оригінальним науковим дослідженням, присвячена вирішенню актуальної теми для машинобудівних підприємств – використання системи моніторингу економічних показників як практичного інструментарію управління результативністю машинобудівними підприємствами. Отримані автором результати мають наукову і практичну цінність. Основні положення змісту дисертаційного дослідження апробовані на міжнародних та

всеукраїнських науково-практичних конференціях, опубліковані у наукових працях та повністю висвітлені у авторефераті. За рівнем наукової новизни наведені у дисертаційній роботі результати відповідають вимогам, які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Робота оформлена відповідно до вимог МОН України, зокрема пп. 9,11,12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України 567 від 24 липня 2013 року.

Таким чином, на підставі аналізу дисертації Рябкової О.В., автореферату та публікацій здобувача можна зробити висновок про те, що дисертаційна робота виконана на належному теоретичному та методичному рівні, відповідає вимогам до дисертаційних робіт за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), а її автор, Рябкова Ольга Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук.

Офіційний опонент:
Завідуючий кафедрою економіки та маркетингу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
Доктор економічних наук, професор,
Заслужений працівник освіти України

А.І. Яковлев

